

At leve og virke for det seirende i Folkets Liv

Taler

Johan Sverdrup

Dato

28 oktober 1872

Sted

Kongsvinger

Omstendigheter

Svartale ved æresfest

1 Mine Herrer!

Jeg modtager med Taknemmelighed og med større Tilfredsstillelse, end jeg formaar at udtrykke, det Vidnesbyrd, De giver mig om Tillid og Tilslutning.

5 Hædrende, som det er i sig selv, forhøies dets Værd ved de stemningsfulde Ord, der nylig bleve henvendte til mig.

En offentlig Mand er hjemfalden til offentlig Kritik. Saa er det i alle fri Samfund og maa vel være det. Vi kunne være til Tjeneste med en god Illustration. Vore

10 Repræsentanter stille sig ikke; det er ikke tilladt at tilbyde Fædrelandet sine Evner, sine Kundskaber, sin Arbeidskraft og sin Godvilje, ikke engang om man giver sin Fred og sin Lykke paa Købet. Vælgerne udse selv sine Mænd. Er en Repræsentant hos os derfor bedre stillet end andet steds? Vist ikke. Findes han for let, bliver han skarpt kritiseret, fordi Vælgerne have taget fejl; forsvarer han

15 sin Plads som en Mand med Hoved og Hjerte, bliver han endnu skarpere kritiseret, fordi Vælgerne ikke have taget fejl. Jeg bøier mig dog ikke alene for Almenhedens Kritik som for en Skjæbne. Det er Folkets Ret at sidde tildoms over sine Repræsentanter, - og i Samfundets Debat tales altid det sidste Ord i enhver Landssag. Det er Folkets Pligt at følge, kontrollere og - hvor det høver sig

20 - støtte sine Repræsentanter; det har paalagt Medborgere Storthingshvervet ved et "imperativt Mandat" og derved tillige overtaget Forsvarets Forpligtelser. Det er sandt, med alt dette maa en Repræsentant vide, at under de Sammenstød af Magter og Interesser, som Udviklingen uundgaaelig fremkalder, ville hans Handlinger og især de, hvori han har lagt sin hele Sjæl, blive iversygt bedømte og

25 ofte strengt, ja haardt og skaanselsløst bedømte; om ham gjælder det i Sandhed, at som hans Sag er, saa maa hans Styrke være. Saadan er de offentlige Mænds Lod, og jeg kan ikke beklage mig, om den ogsaa er bleven min. Men, mine

Herrer, jeg har den Tro, at enhver oprigtig Stræben engang vil komme til sin
30 Ret, og at der paa ufortjent Dadel vil - skjønt maaske sent - følge en opreisende
og forsonende Dom. Dette er vor Trøst. Hvis jeg tør tage til Eie den
Anerkjendelse, der er mig ydet af saa mange oplyste og uafhængige Mænd fra
Kjernebygder i Landet, og hvis jeg, som det er sagt, deri tør se et Udtryk for
Folkemeningen i endnu videre Kredse, da har jeg havt et skjønnere Held end de
35 fleste andre og kan kun prise min gode Stjerne. Hemmeligheden ved dette Held
ligger dog ikke dybt. Vort offentlige Livs Historie fortæller den til alle og
enhver. Det har fra min første Indtrædelse paa den politiske Bane været mig
forundt, med den fulde Overbevisnings Styrke og Troskab at leve og efter Evne
virke for det seirende i Folkets Liv, for det, som har ventet sin Dag, den Dag,
40 som nu er i Frembyden.

Grundlovens store Formaal var at hæve Folket til et høiere Liv og lykkeligere
Tilstande ved at kalde det til første Deltager i Landets Styrelse. Den vilde et frit
og med Frihedens Goder velsignet Norge. Men Folket, der ikke kunde sige til
45 Danskerne: "giv mig mine fire hundrede Aar tilbage", havde mere af
Begeistringens tilløb end af Selvstyrelsens Evne; det magtede endnu, og da der
altid er Beilere til Magten - den sidder aldrig Enke - overtog de, der havde den
væsentlige Del i Forfatningsværket, ogsaa at være Folkets Stedfortrædere i
Statsboet. Et sælsomt Syn, overfor Thronen repræsenteredes Folkemagten af
50 kongevalgte Embedsmænd, et Embedsaristokrati fremgik som Førstegrøde af en
Forfatning, som vilde grundlægge et bredt Folkestyre.

Det gik - som det maatte gaa. Eidsvoldsgjærningen var ikke gjort forgjæves. Hvad
vi havde faaet, var en "InterimsStyrelse", indtil Folket i Frihedens Skole, der
55 vækker alle Evner og styrker alle Viljer, havde forberedt sig for sit Kald. Styrets
Dage vare talte, -

da Folkets Bevidsthed om de høie Pligter, Grundloven paalægger, udfoldede
sine Hjerteblade, -

60 da Folket erkjendte, at Friheden - "som en Løsning af alle gode bundne Kræfter,
som et Værn mod Vilkaarlighed og Uretfærdighed, som en Grundvold for det
Mod, den Selvstændighed, der fremkalder en for den enkelte, som for det
offentlige gavnrig Virksomhed", er et Samfundsgode som intet andet, -

65 da det forstod Fremskridtstanken og vidste at veie Betingelserne for dens

Virkeliggjørelse til Udvikling, Trivsel og Velfærd paa alle Livets Enemærker. -

70 da det havde lært at indse, at kun det bliver dets sande Eie og ufortabelige Vinding, der er selverhvervet og selvforsvaret.

Vi, mine Herrer! have været Vidne til, at den store, for Folkets Skjæbne bestemmende Forandring her begyndte at indtræde i vort Samfundsliv under
75 Modstand og atter Modstand - og Modstand igjen fra dem, der før sad inde med Magten, og fra deres Venner. Vi kunne allerede se tilbage paa en lang Række af Arbeider, Anstrengelser og Kampe, som den har fordret. Seier og Nederlag har været skiftende; men vi kunne dog ogsaa pege paa en anden Række, en af vundne Fremskridt, - og selv vore Uheld ere blot Forberedelser til nye Seire, - de
80 belære, staalsætte, forene. Ja vel bør vi fæste disse Minder hos os, vi, som staa midt i Arbeidet og midt i Kampen. Hver Paragraf i Grundloven er en Tillids-Fuldmagt til kommende Slægter og hver mandig Gjerning, gjort i Kraft af den, maner os - lig en Æresgjæld - om at gjøre Fyldest for os. Vor Sag er vel en vunden Sag. Folkemeningens kraftige Strøm gaar sin Gang i sit dybe Flodleie, og ingen
85 og intet formaar at sætte blivende dæmninger for den. Men det er vor Opgave - den, der samler os i Tanker og Følelser - paa vor Slægts Vegne at føre Frihedsværket videre. "Fra Fædre er det kommet, til Sønner skal det gaa" under en stedse rigere og skjønnere Udfoldelse; og saa vil ske, naar enhver af os med Nidkjærhed og Troskab, med Opbydelsen af al sin Indsigt og Kraft og fremfor
90 alt med Kjærlighed til Værket slutter sig til Folkets Fællesvirken i de af Forfatningen aabnede Baner, der alle føre til samme store Maal: Folkestyre, Folkehæder og Folkelykke!

Dette er det seirende i Folkets Liv, dette er den Kaldelse, det stiller, dette er den
95 stærke Forvisning, det skjænker.

Det, der er kommet, maatte det saa ikke komme? Maatte ikke Grundloven fremkalde politisk Udvikling hos Folket? Maatte ikke Folket følge Udviklingens Kald og Krav for at opnaa Samfundets Formaal? Maatte det ikke tilfølg dette
100 Kald og med disse Formaal for Øie vælge Storthing, der sandt og stærkt repræsenterede dets Ønske, Vilje, Tanke og Magt? Er Storthingsmajoriteten ikke fremgaaet af denne store Bevægelse, og er ikke dens Holdning og Handlemaade derved bestemt? Var ikke dens Gjerning Folkets Gjerning? Folket vil vide at besvare disse Spørgsmaal, om ikke før, saa ved næste Storthingsvalg.

Jeg er ikke i Tvivl om Svaret. Jeg er vis derpaa; jeg giver kun det Udtryk, der lever og rører sig hos vore bedste Mænd, der er deres Dags Tanke og deres Fremtids Haab, naar jeg udbringer en Skaal for en oplyst og kraftig Selvstyrelse i Forfatningens Aand og i Fremskridtets Tjeneste. Selvstyrelse! Kan jeg blandt frie Mænd løfte mit Glas for en bedre Samlingstanke? Det er paa en Gang en Skaal for Norges Selvstændighed, Frihed, Ære og Lykke i Nutid og kommende Tider.

Kilde

- 115 Johan Sverdrup: "Taler holdte i Stortinget 1851-1881. Udgivne i Udvalg, tilligemed en Del Foredrag ved Folkemøder og politiske Banketter." København 1882, s. 740-743.

Emner

Festtale, Frihet, Grunnloven, Union

URI

- 120 <https://www.virksommeord.no/tale/at-leve-og-virke-for-det-seirende-i-folkets-liv>

125

130

135

140